

poznaj swoje prawa

...zanim powiesz TAK

poradnik prawny dla kobiet

przygotowała Joanna Różyńska

Spis treści

Wstęp	3
Mity i fakty	4
1. Czy jest małżeństwo.....	5
2. Zawarcie małżeństwa.....	6
2.1. Ślub cywilny.....	6
2.2. Ślub wyznaniowy.....	10
3. „Przeszkody małżeńskie”, czyli okoliczności wyłączone zawarcie małżeństwa.....	13
4. Unieważnienie małżeństwa.....	16
5. Równość małżonków.....	19
6. Nazwisko małżonków i ich dzieci	21
7. Podstawowe prawa i obowiązki małżonków.....	23
8. Majątek w małżeństwie.....	26
8.1. Wspólność majątkowa.....	27
8.2. Intercyza.....	32
9. Wzory pism procesowych.....	35
9.1. Wniosek o zezwolenie na zawarcie małżeństwa.....	35
9.2. Pozew o unieważnienie małżeństwa.....	38
9.3. Wniosek o rozstrzygnięcie o istotnych sprawach rodziny.....	41

Wstęp

Wyjście za mąż jest szczególnym wydarzeniem w życiu każdej z nas. Czasami przygotowujemy się do niego miesiącami, a nawet latami. Zaaferowane przygotowaniami – dopełnianiem urzędowych formalności, wybieraniem sukni ślubnej, rezerwowaniem weselnej sali i układaniem listy gości – często nie mamy czasu zastanowić się na tym, co zmieni się w naszym życiu, gdy wypowiemy sakramentalne „tak”. W ferworze przedślubnych przygotowań często zapominamy o tym, że małżeństwo nie jest tylko uroczystym wyznaniem dożgonnej miłości, ale także wydarzeniem, które pociąga za sobą najróżniejsze skutki prawne – jest swobodną umową, która nakłada na obie strony wzajemne prawa i obowiązki, zarówno w sferze stosunków osobistych, jak i stosunków majątkowych.

Wiele osób sądzi, że rozmawianie przed ślubem o kwestiach prawnych, a zwłaszcza majątkowych, jest mało romantyczne, że jest oznaką braku zaufania, czy rzeczywistego zaangażowania emocjonalnego. Nic bardziej mylnego. Znajomość wzajemnych praw i obowiązków jest podstawą stworzenia prawdziwie partnerskiego związku. Wzmacnia poczucie wzajemnego szacunku między małżonkami oraz uczy ich współodpowiedzialności za los założonej rodziny. Pozwala obojgu partnerom na realizację zarówno wspólnych, jak i osobistych potrzeb. Uczy ich przy tym, jak chronić własne i rodzinne interesy przed ewentualnymi skutkami nieodpowiedzialnych lub krzywdzących działań drugiej strony.

Mamy nadzieję, że lektura niniejszej broszury pozwoli Ci na zapoznanie się z podstawowymi regulacjami prawnymi dotyczącymi małżeństwa, a tym samym na świadome i rozważne powiedzenie „tak” na ślubnym kobiercu.

Mity i fakty

MIT: *Mąż jest głową rodziny i żona powinna być mu posłuszna.*

FAKT: Podstawową zasadą polskiego prawa rodzinnego jest zasada równouprawnienia małżonków. Oznacza ona, że żona i mąż mają równe prawa i obowiązki względem siebie nawzajem oraz względem swoich dzieci. Żadne z nich nie ma pozycji uprzywilejowanej czy nadrzędnej wobec drugiego. Nie może zatem wymagać od współmałżonka posłuszeństwa czy nie zabierania głosu w sprawach dotyczących rodziny.

MIT: *Mężczyzna może zawrzeć związek małżeński dopiero po ukończeniu 21 roku życia.*

FAKT: Rzeczywiście jeszcze do niedawna polskie prawo stanowiło, że mężczyzna może się ożenić dopiero po ukończeniu 21 roku życia. Zasada ta nie obowiązuje już jednak od 1998 r. Wprowadzona wówczas zmiana, doprowadziła do zrównania dolnej granicy wieku małżeńskiego kobiet i mężczyzn. Dziś, zarówno kobieta, jak i mężczyzna, może zawrzeć związek małżeński po ukończeniu 18 roku życia.

MIT: *Kobieta nie może wyjść za mąż przed ukończeniem 18 roku życia.*

FAKT: Co do zasady, kobieta może wstąpić w związek małżeński dopiero po ukończeniu 18 roku życia. Jednakże z ważnych powodów, sąd może zezwolić kobiecie, która ukończyła lat 16, na zawarcie małżeństwa, jeśli wymagać tego będzie dobro założonej rodziny. W szczególności chodzi tu o sytuacje, gdy kobieta jest w ciąży lub od dawna pozostaje w związku z wybranym mężczyzną.

MIT: *Małżeństwo zawarte przed duchownym nie jest ważne w świetle polskiego prawa.*

FAKT: Od 1988 r. istnieje w polskim prawie możliwość zawarcia małżeństwa przed osobą duchowną, które wywołuje skutki nie tylko w sferze prawa wyznaniowego, ale także w sferze prawa państwowego. Możliwość ta nie dotyczy jednak wszystkich kościołów i związków wyznaniowych.

MIT: *Małżeństwo zawarte przez osobę pozostającą już w związku małżeńskim z kimś innym jest nieważne.*

FAKT: Małżeństwo zawarte z osobą pozostającą już w związku małżeńskim jest ważne, o ile zostało zawarte zgodnie z przepisami prawa. Może być ono jednak unieważnione przez sąd,

jeśli z takim żądaniem wystąpi prokurator lub jakakolwiek osoba, która ma w tym interes prawny.

MIT: *Wstępując w związek małżeński kobieta musi zmienić nazwisko na nazwisko męża.*

FAKT: Zwyczajowe przyjęło się, że kobieta przyjmuje po ślubie nazwisko męża. Nie ma jednak takiego obowiązku prawnego. Kodeks rodzinny i opiekuńczy stanowi, że małżonkowie mogą, ale nie muszą, nosić wspólne nazwisko będące nazwiskiem jednego z nich. Każdy z małżonków może bowiem – jeśli ma takie życzenie - zachować swoje dotychczasowe nazwisko, albo połączyć z nim dotychczasowe nazwisko drugiego małżonka.

1. Czym jest małżeństwo

Małżeństwo nie jest zjawiskiem wyłącznie prawnym. Jest fenomenem, który można analizować m.in. z perspektywy religijnej, moralnej, kulturowej, historycznej, socjologicznej i psychologicznej. Prawo zajmuje się jednak małżeństwem w sposób szczególny, nadaje mu bowiem określony, sformalizowany kształt i zapewnia ochronę.

Polskie prawo rodzinne nie zawiera definicji małżeństwa. Łatwo ją jednak ustalić na podstawie całokształtu uregulowań z zakresu prawa rodzinnego. W świetle istniejących przepisów, małżeństwo można określić jako powstały z woli małżonków, ale w sposób sformalizowany, trwały - choć nie nierozdzielny - związek kobiety i mężczyzny, będący także stosunkiem prawnym o charakterze wzajemnym. Związek ten polega na maksymalnym zespoleniu małżonków w sferze stosunków osobistych oraz silnym powiązaniu w sferze stosunków majątkowych. Oboje partnerzy mają przy tym równorzędną pozycję – dotyczy to zarówno ich wzajemnych relacji osobistych i majątkowych, jak i ich uprawnień oraz obowiązków względem wspólnych dzieci.

Małżeństwo jest związkiem powstającym w sposób dokładnie określony przez prawo. Do ważnego zawarcia związku małżeńskiego dochodzi tylko wówczas, gdy narzeczeni jednocześnie obecni przed urzędnikiem stanu cywilnego złożą zgodne oświadczenia, że wstępują w związek małżeński, a także wtedy, gdy w obecności duchownego oświadczą wolę jednoczesnego zawarcia małżeństwa podlegającego prawu polskiemu i kierownik urzędu stanu cywilnego sporządzi akt małżeństwa.

Małżeństwo jest ponadto związkiem rodzącym szczegółowe określone prawem skutki. Sytuację nowo powstałej „podstawowej komórki społecznej” regulują przede wszystkim

przepisy zawarte w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. Kodeks ten normuje prawie wszystkie sfery życia małżeńskiego i rodzinnego, pozostawiając małżonkom tylko bardzo ograniczoną swobodę w kształtowaniu wzajemnych praw i obowiązków, jak również ich uprawnień i obowiązków względem wspólnych dzieci. W zasadzie, poza kwestią wyboru nazwiska, jakie każde z małżonków będzie nosić po ślubie i jakie nosić będą ich dzieci, oraz kwestią sposobu ukształtowania tzw. małżeńskiego ustroju majątkowego, charakter relacji małżeńskich oraz rodzinnych jednoznacznie określają przepisy prawa. Dlatego też, tak ważnym jest, abyś znała uregulowania prawne zanim definitywnie powiesz „tak”.

2. Zawarcie małżeństwa

Od dnia 15 listopada 1998 r., w polskim prawie istnieją dwie formy zawarcia małżeństwa. Pierwsza z nich potocznie nazywana jest ślubem cywilnym, druga – ślubem wyznaniowym (czasami, choć nie jest to określenie do końca poprawne – ślubem konkordatowym). **Formy te są równorzędne, co oznacza, że bez względu na to, którą z nich wybierzesz, twoje małżeństwo wywoła wszystkie skutki prawne, jakie polskie prawo wiąże z zawarciem związku małżeńskiego.**

Ślub cywilny zawiera się przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego, a ślub wyznaniowy - w obecności duchownego kościoła lub innego związku wyznaniowego. Obecnie możliwość zawierania małżeństw wyznaniowych wywołujących nie tylko skutki religijne, ale także skutki w sferze polskiego prawa cywilnego, ma tylko kilka kościołów, w tym Kościół Katolicki oraz żydowskie gminy wyznaniowe.

Pamiętaj, wybór sposobu zawarcia małżeństwa należy wyłącznie do ciebie i twojego partnera.

2. 1. Ślub cywilny

Ślub cywilny zawiera się przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego wybranym przez osoby zamierzające wstąpić w związek małżeński. Nie musisz zatem wstępować w związek małżeński w urzędzie stanu cywilnego miejsca swojego zamieszkania, czy też miejsca zamieszkania twojego partnera. Jeśli masz takie życzenie, możesz przeżyć ten ważny moment np. w miejscowości, w której po raz pierwszy poznałeś swojego przyszłego męża, albo też w miejscowości, z którą oboje wiążecie wspiane wspomnienia. Co więcej, możesz także zawrzeć związek małżeński zgodnie z polskim prawem, poza granicami naszego kraju, pod warunkiem, że zarówno ty, jak i twój partner jesteście obywatelami polskimi i przebywa-

cie zagranicą. W takiej sytuacji obowiązki kierownika urzędu stanu cywilnego pełni lokalny konsul Rzeczypospolitej Polskiej.

Co do zasady, ślub cywilny powinien być zawarty w lokalu urzędu stanu cywilnego. Tylko w uzasadnionych przypadkach kierownik urzędu stanu cywilnego może przyjąć wasze oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński poza lokalem urzędu. Chodzi tu w szczególności o sytuacje, gdy ze względu na stan zdrowia jednego z narzeczonych albo na fakt odbywania przez niego kary pozbawienia wolności, konieczne lub wskazane jest zorganizowanie ceremonii zaślubin poza urzędem stanu cywilnego - w domu, w szpitalu, w hospicjum albo w zakładzie karnym.

Jeśli chcecie zawrzeć ślub cywilny musicie udać się do urzędu stanu cywilnego do referatu małżeńskiego. Każde z was musi zabrać ze sobą niezbędne dokumenty: (1) dowód stwierdzający tożsamość, a więc najczęściej dowód osobisty, a w przypadku cudzoziemca - paszport lub inny dokument, np. tymczasowe zaświadczenie tożsamości cudzoziemca, oraz (2) skrócony odpis aktu urodzenia, chyba że akt ten znajduje się w urzędzie stanu cywilnego, w którym planujecie się pobrać. Powyższe dotyczy osób, które biorą ślub po raz pierwszy. Jeżeli dla jednego z was lub dla obojwojga jest to kolejny ślub, macie ponadto obowiązek przedstawić dokumenty stwierdzające, że wcześniejsze małżeństwo już nie istnieje – ustało, zostało unieważnione, albo stwierdzono jego nieistnienie od początku. Dokumentami tymi mogą być: odpis skrócony aktu zgonu, odpis prawomocnego orzeczenia sądu o stwierdzeniu zgonu lub uznaniu za zmarłego poprzedniego małżonka, odpis skrócony aktu małżeństwa z notatką o jego rozwiązaniu przez rozwód lub unieważnieniu albo odpis prawomocnego orzeczenia sądu o rozwodzie lub unieważnieniu poprzedniego małżeństwa. Wszystkie składane dokumenty muszą być oryginałami. Nie można składać kserokopii.

Po przedstawieniu odpowiednich dokumentów w urzędzie stanu cywilnego każde z was musi złożyć pisemne zapewnienie, że nic mu nie wiadomo o istnieniu okoliczności wyłączających zawarcie związku małżeńskiego. Chodzi tu o okoliczności, które zgodnie z polskim prawem czynią daną osobę niezdolną do zawarcia jakiegokolwiek małżeństwa (np. wiek mężczyzny poniżej 18 lat, całkowite ubezwłasnowolnienie, pozostawanie w innym związku małżeńskim), jak również o okoliczności, które uniemożliwiają danej osobie zawarcie małżeństwa z wybranym partnerem (np. pozostawanie w drugą stronę w stosunku pokrewieństwa w linii prostej lub w stosunku przysposobienia). Bliżej o tych okolicznościach wyłączających zawarcie małżeństwa możesz przeczytać w rozdziale 3: *Przeszkody małżeńskie, czyli kto nie może zawrzeć małżeństwa*.

Jeśli twój partner jest cudzoziemcem musi ponadto przedstawić dokument stwierdzający, że zgodnie ze swoim prawem ojczystym może zawrzeć związek małżeński. Na ogół dokument taki można uzyskać za pośrednictwem ambasady lub konsulatu państwa ojczystego. Jeśli jednak uzyskanie takiego zaświadczenia lub innego dokumentu wymaganego do zawarcia małżeństwa (np. odpisu aktu urodzenia) jest niemożliwe lub napotyka na trudne do przezwyciężenia przeszkody, na przykład wynikające z faktu, że twój partner:

- ubiega się o status uchodźcy i przez to nie utrzymuje żadnych kontaktów z władzami swojego państwa,
- nie może pojechać do kraju pochodzenia ze względu na koszty, a nie możesz uzyskać dokumentu listownie lub przez ambasadę,
- wymagane przez polskie prawo dokumenty nie są w ogóle wydawane przez władze jego państwa,
- nie może praktycznie opuścić Polski z innych powodów,

może wystąpić do sądu rejonowego o zwolnienie z wymogu przedstawienia tych dokumentów. W tym celu musi napisać wniosek do sądu rejonowego, w którego okręgu mieszka. Sąd zwalniając z obowiązku przedstawienia dokumentu stwierdzającego zdolność do zawarcia związku małżeńskiego ustala, czy dana osoba ma taką możliwość według prawa właściwego.

Pamiętaj, że możliwość zwrócenia się do sądu z wnioskiem o zwolnienie z obowiązku przedstawienia lub złożenia wymaganych dokumentów przysługuje nie tylko cudzoziemcom, ale każdej osobie zamierzającej wstąpić w związek małżeński, która nie jest w stanie ich dostarczyć. Nie dotyczy to jednak pisemnego zapewnienia, że nie istnieją okoliczności wyłączone zawarcie małżeństwa. Postanowienie sądu zwalniające z powyższego obowiązku zawiera określenie dokumentu oraz ustalenie danych, które za pomocą tego dokumentu mają być wykazane. Jest ono wiążące dla kierownika urzędu stanu cywilnego.

Po dopełnieniu wszelkich opisanych powyżej formalności musicie z partnerem uzbroić się w cierpliwość. Kodeks rodzinny i opiekuńczy przewiduje bowiem, że małżeństwo cywilne nie może być zawarte przed upływem miesiąca od dnia, w którym przyszli małżonkowie złożą pisemne zapewnienie, że nic im nie wiadomo o istnieniu okoliczności wyłączających jego zawarcie. Funkcją tego miesięcznego okresu wyczekiwania jest oczywiście stworzenie stronom możliwości ostatecznego przemyślenia decyzji o zawarciu małżeństwa. Będziesz zatem miała czas, aby jeszcze raz zastanowić się nad trafnością dokonanego wyboru oraz ponownie przeanalizować informacje otrzymane od kierownik urzędu stanu cywilnego. Kierownik urzędu ma bowiem obowiązek wyjaśnić wam, jeszcze zanim staniecie na ślubnym

kobiercu, doniosłość związku, który chcecie zawrzeć, przepisy regulujące prawa i obowiązki małżonków oraz przepisy o nazwisku, jakie każde z was może nosić po ślubie oraz o nazwisku waszych przyszłych dzieci (bliżej o nazwisku małżonków i dzieci patrz rozdz. 6: *Nazwisko małżonków i ich dzieci*).

W rzeczywistości okres od załatwienia formalności do stanięcia na ślubnym kobiercu często bywa znacznie dłuższy niż jeden miesiąc. Zdarza się tak szczególnie w przypadku urzędów stanu cywilnego (pałaców ślubu), które cieszą się dużą popularnością wśród nowożeńców. Warto wiedzieć, że okres oczekiwania może być także skrócony ze względu na nadzwyczajne okoliczności (np. ze względu na zaawansowaną ciążę, potrzebę nagłego wyjazdu jednego z narzeczonych czy też jego poważną chorobę), ale tylko za zgodą kierownika urzędu stanu cywilnego.

Aby ważne zawrzeć związek małżeński, musicie jednocześnie stawić się przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego w wyznaczonym dniu i o wyznaczonej godzinie, i – jedno po drugim - złożyć zgodne oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński. Niedopuszczalne jest osobne, pojedyncze składania oświadczeń, np. w różne dni lub tego samego dnia, ale o innej porze. Każde z was składa oświadczenie o wstąpieniu w związek małżeński, powtarzając za kierownikiem urzędu stanu cywilnego jego treść lub odczytując je na głos. W trakcie ceremonii zaślubin składacie ponadto oświadczenia w sprawie nazwisk, które będziecie nosić po ślubie oraz nazwiska waszych dzieci. Oświadczenie o wstąpieniu w związek małżeński składacie publicznie w obecności dwóch pełnoletnich świadków. Po ich złożeniu, kierownik urzędu ogłasza, że wskutek zgodnych oświadczeń obu stron małżeństwo zostało zawarte. Ceremonię kończy popisanie aktu małżeństwa przez nowożeńców, świadków oraz kierownika urzędu stanu cywilnego.

Od zasady osobistego składania oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński istnieje jeden wyjątek. Otóż, z ważnych powodów są może zezwolić, aby oświadczenie to złożone zostało przez pełnomocnika. Takim ważnym powodem może być np. niemożność przyjazdu do Polski, służba wojskowa za granicą (np. w Iraku czy w siłach ONZ) lub obłożna choroba jednego z narzeczonych. Do złożenia wniosku do sądu rejonowego o zezwolenie na udzielenie pełnomocnictwa do złożenia oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński uprawniona jest wyłącznie osoba, która zamierza udzielić pełnomocnictwa. Pełnomocnictwo powinno być udzielone na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym i wymieniać osobę, z którą ma być zawarte. Jeśli jedno z was udzieliła takiego pełnomocnictwa musi być ona złożone w urzędzie stanu cywilnego przed zawarciem ślubu wraz z innymi wymaganymi przez prawo dokumentami.

Uwaga! Kierownik urzędu stanu cywilnego odmówi przyjęcia waszych oświadczeń o zawarciu małżeństwa, jeśli poweźmie wiadomość o okolicznościach, które czynią jego zawarcie niemożliwym (np. o waszym pokrewieństwie, czy o fakcie pozostawanie przez jednego z was w innym związku małżeńskim). Wiadomości te mogą pochodzić zarówno z treści przedłożonych przez was dokumentów, jak i od osób trzecich czy też wypływać z powszechnej znajomości określonego faktu. W razie wątpliwości co do dopuszczalności zawarcia przez was związku małżeńskiego, kierownik urzędu ma obowiązek zwrócić się do sądu o rozstrzygnięcie tej kwestii. Ma także obowiązek poinformowania was o odmowie przyjęcia waszych oświadczeń o wstąpieniu w związek małżonki i jej przyczynach na piśmie. W ciągu 14 dni od uzyskania takiego pisma możecie wystąpić do sądu rejonowego z wnioskiem o rozstrzygnięcie, czy przyczyny przedstawione przez kierownika urzędu stanu cywilnego uzasadniają jego odmowę. Wniosek taki musicie skierować do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce położenia urzędu stanu cywilnego, w którym sprawę załatwiacie. Orzeczenie sądu będzie wiążące dla kierownika urzędu stanu cywilnego. Wniosku takiego nie może jednak złożyć, jeśli wcześniej sąd – na wniosek kierownika urzędu – rozstrzygnął, że wasze małżeństwo nie może być zwarte.

2.2. Ślub wyznaniowy

Jeżeli chcecie przed duchownym waszej religii zawrzeć związek małżeński, który wywoła nie tylko skutki w sferze prawa wyznaniowego, ale także skutki cywilnoprawne, a więc takie, jakie pociąga za sobą zawarcie małżeństwa przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego, musicie koniecznie upewnić się, czy jest to możliwe. Na dzień dzisiejszy prawo udzielania takich małżeństw mają jedynie:

- Kościół Katolicki
- Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny
- Kościół Ewangelicko-Augsburski w RP,
- Kościół Ewangelicko-Reformowany w RP,
- Kościół Chrześcijan Baptystów w RP,
- Kościół Ewangelicko-Methodystyczny w RP,
- Kościół Adwentystów Dnia Siódmego w RP,
- Kościół Polskokatolicki w RP,
- Kościół Starokatolicki Mariawitów w RP,
- Kościół Zielonoświątkowy w RP,
- Gminy wyznaniowe żydowskie w RP.

Gdy już upewniliście się co do możliwości zawarcia małżeństwa przed duchowym, musicie oboje udać się do urzędu stanu cywilnego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania jednego z was. Każde z was musi złożyć w urzędzie takie same dokumenty i zapewnienia, jakie są wymagane przy zawieraniu ślubu cywilnego, a zatem przede wszystkim, (1) dokument stwierdzający tożsamość, (2) skrócony odpis aktu urodzenia, (3) pisemne zapewnienie o braku wiedzy o istnieniu okoliczności, z powodu których zawarcie małżeństwa jest niemożliwe. Poza tym, musicie również złożyć oświadczenie o tym, jakie nazwiska będziecie nosili po ślubie oraz jakie nazwisko będą nosić wasze przyszłe dzieci. Na podstawie tych dokumentów i oświadczeń kierownik urzędu stanu cywilnego wyda wam zaświadczenie stwierdzające brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa oraz treść i datę złożonych oświadczeń w sprawie waszych nazwisk i nazwisk waszych dzieci. Jeżeli kierownik urzędu odmówi wam wydania takiego zaświadczenia macie prawo - zgodnie z zasadami opisanymi w poprzednim paragrafie - zwrócić się do sądu o rozstrzygnięcie, czy przedstawione przez niego przyczyny uzasadniają taką decyzję.

Zaświadczenie o braku okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa wydane przez kierownika urzędu stanu cywilnego jest ważne tylko przez trzy miesiące od daty jego wystawienia. Jeśli więc nie zdążycie w tym terminie zawrzeć przed duchowym związku małżeńskiego, będziecie musieli ponownie o nie wystąpić. Wydając zaświadczenie kierownik urzędu stanu cywilnego ma obowiązek poinformować was o dalszych czynnościach koniecznych do zawarcia małżeństwa wyznaniowe rodzące także skutki cywilnoprawne, w szczególności o konieczności przedłożenia duchownemu, przed którym zamierzacie się pobrać, uzyskanego zaświadczenia. Bez niego nie może on bowiem przyjąć waszych oświadczeń o zawarciu małżeństwa zgodnie z prawem polskim. Pamiętajcie jednak, że duchowny może nie zezwolić wam na ślub, pomimo posiadania przez was tego dokumentu, jeżeli sprzeciwiają się temu względy religijne. Załatwiając sprawy formalne w urzędzie stanu cywilnego oraz planując terminarz weselny, warto ponadto abyście pamiętali, że niekiedy warunkiem dopuszczenia do ślubu jest odbycie przez narzeczonych kilkumiesięcznych lub kilkutygodniowych nauk przedmałżeńskich.

Aby związek wyznaniowy wywołał skutki cywilnoprawne, musicie w obecności duchownego prowadzącego ceremonię zaślubin oświadczyć wolę jednoczesnego zawarcia związku małżeńskiego podlegającego prawu polskiemu. W wyjątkowych okolicznościach - za zgodą sądu - oświadczenie takie może być złożone przez pełnomocnika. Jeśli takiej woli nie wyrazicie, wasze małżeństwo wywoła skutki tylko w sferze prawa wewnętrznego waszego kościoła lub związku wyznaniowego. Co więcej, aby wasz związek był ważny i uznany

przez polskie władze, kierownik urzędu stanu cywilnego musi sporządzić akt małżeństwa. Akt taki wystawia on w oparciu o zaświadczenie sporządzone przez duchownego niezwłocznie po złożeniu przez was oświadczeń wyrażających wolę jednoczesnego zawarcia związku małżeńskiego podlegającego prawu polskiemu. Zaświadczenie to, stwierdzające, że oświadczenia zostały złożone w jego obecności przy zawarciu związku małżeńskiego podlegającego prawu wewnętrznemu kościoła albo innego związku wyznaniowego, podpisuje duchowny, nowożeńcy oraz dwaj pełnoletni świadkowie obecni przy ich złożeniu. Duchowny ma obowiązek przesłać je do urzędu stanu cywilnego przed upływem pięciu dni od zawarcia przez was małżeństwa. Jeśli termin ten zostanie przekroczony, kierownik urzędu stanu cywilnego odmówi sporządzenia aktu małżeństwa. Taka odmowa – o ile jest zasadna, a możecie to sprawdzić zwracając się do sądu o rozstrzygnięcie tej kwestii - oznacza, że wasze małżeństwo nie wywołuje skutków cywilnoprawnych (nie jesteście zatem w świetle polskiego prawa małżeństwem), a jedynie skutki w sferze prawa wyznaniowego. Warto zatem, kilka dni po ceremonii ślubnej udać się do urzędu stanu cywilnego i upewnić czy został sporządzony akt małżeństwa. Jeśli nie, będziecie musieli zawrzeć związek małżeński ponownie, tym razem przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

*

Poza dwoma omówionymi powyżej sposobami zawarcia małżeństwa, prawo polskie przewiduje także formę szczególną, uproszczoną, która może być stosowana tylko w razie niebezpieczeństwa grożącego bezpośrednio życiu jednej ze stron (np. gdy istnieje realna obawa szybkiej śmierci jednego z narzeczonych, wywołanej ciężką, nieuleczalną chorobą albo wypadkiem). W takiej wyjątkowej sytuacji, gdy nie ma czasu na dopełnianie wszystkich formalności, oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński mogą być złożone niezwłocznie przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego bez przedstawienia dokumentów niezbędnych do zawarcia małżeństwa. Jednakże i w tym wypadku narzeczeni mają obowiązek złożyć zapewnienie, że nie wiedzą o istnieniu okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa.

Podobna możliwość istnieje jeśli chodzi o małżeństwa zawierane przed duchownym kościoła, czy związku wyznaniowego, który ma możliwość udzielania ślubów wywołujących także skutki cywilnoprawne. W sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia jednego z narzeczonych, mogą oni przed duchownym oświadczyć wolę jednoczesnego zawarcia związku małżeńskiego podlegającego prawu polskiemu, bez przedstawienia zaświadczenia sporządzonego przez kierownika urzędu stanu cywilnego, stwierdzającego brak okoliczności wyłączających jego zawarcie. W takim wypadku narzeczeni składają jednak zapewnienie, że nie wiedzą o istnieniu okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa.

3. „Przeszkody małżeńskie”, czyli okoliczności wykluczające zawarcie małżeństwa

Zawarcie małżeństwa jest krokiem rodzącym poważne i dalekosiężne konsekwencje. Jest związkiem dwojga ludzi, którzy mają obowiązek wzajemnie troszczyć się o siebie oraz współdziałać dla dobra założonej rodziny, w tym dla dobra swoich dzieci. Aby móc sprostać tym obowiązkom, osoby zawierające małżeństwo muszą być dostatecznie dojrzałe intelektualnie i emocjonalnie. Muszą być w stanie podejmować rozważne i przemyślane decyzje dotyczące spraw osobistych i majątkowych, oraz być zdolne do ponoszenia odpowiedzialności za skutki swoich działań. Brak tych kompetencji może bowiem doprowadzić do pokrzywdzenia nie tylko ich samych, ale także ich partnerów oraz dzieci. Dlatego też, kodeks rodzinny i opiekuńczy stanowi, że:

1) Małżeństwa nie może zawrzeć osoba nie mająca ukończonych 18 lat.

Ustawodawca polski wychodzi z założenia, że gotowość do zawarcia małżeństwa mają osoby, które ukończyły 18 rok życia, co oczywiście nie zawsze jest zgodne z prawdą.

Z ważnych powodów sąd opiekuńczy może jednak zezwolić na zawarcie małżeństwa kobiecie, która ukończyła lat 16, a z okoliczności wynika, że zawarcie małżeństwa będzie zgodne z dobrem założonej rodziny. Chodzi tu w szczególności o sytuacje, gdy kobieta jest w ciąży lub od dłuższego czasu pozostaje w nieformalnym związku z wybranym partnerem. Zezwolenia takiego udziela sąd opiekuńczy (sąd rejonowy) na wniosek kobiety, która chce zawrzeć związek małżeński, a nie osiągnęła jeszcze przepisanego prawem wieku (patrz wzór rozdział 9.1) Postępowanie toczy się w trybie nieprocesowym przed sądem właściwym ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawczynie, a w braku miejsca zamieszkania – właściwym ze względu na miejsce jej pobytu. Przed wydaniem postanowienia sąd ma obowiązek wysłuchać kobietę, oraz osobę, z którą małżeństwo ma być zawarte, a także – w razie potrzeby – osoby im bliskie, np. rodziców lub opiekunów prawnych wnioskodawczynie. Rozstrzygając sprawę, sąd dokonuje oceny sytuacji osobistej każdego z przyszłych małżonków, ich wzajemnych relacji i bada, czy mają oni szansę na zbudowanie trwałego i szczęśliwego związku. Istotne znaczenie ma dla sądu ustalenie, czy narzeczeni dysponują środkami finansowymi i warunkami bytowymi niezbędnymi do utrzymania założonej przez siebie rodziny – czy mają pracę, wykształcenie, mieszkanie itp. W tym celu może on zarządzić przeprowadzenie wywiadu środowiskowego. Przy ustaleniu, czy planowane małżeństwo będzie zgodne z dobrem założonej rodziny, pomocną sądowi może być opinia rodziców narzeczonych. Podkreślić jednak należy, że

przepisy nie uzależniają udzielenia zezwolenia na zawarcie związku małżeństwo od wyrażenia zgody przez rodziców kobiety, która nie ukończyła jeszcze 18 roku życia.

- 2) **Małżeństwa nie może zawrzeć osoba ubezwłasnowolniona całkowicie**, a więc osoba, która wskutek choroby psychicznej lub znacznego niedorozwoju umysłowego nie jest w stanie kierować swym postępowaniem i która, właśnie na mocy orzeczenia sądu o całkowitym ubezwłasnowolnieniu – pozbawiona jest zdolności do czynności prawnych i pozostaje pod opieką opiekuna prawnego.
- 3) **Małżeństwa nie może zawrzeć osoba dotknięta chorobą psychiczną albo niedorozwojem umysłowym**, a więc osoba, która ze względu na swoją chorobę lub upośledzenie nie daje rękojmi prawidłowego realizowania obowiązków wynikających z małżeństwa oraz rodzicielstwa. Jeżeli jednak stan zdrowia lub umysłu takiej osoby nie zagraża małżeństwu ani zdrowiu przyszłego potomstwa i jeżeli osoba ta nie została ubezwłasnowolniona całkowicie, sąd może jej zezwolić na zawarcie małżeństwa. Zezwolenia takiego udziela sąd opiekuńczy na wniosek osoby dotkniętej chorobą psychiczną albo niedorozwojem umysłowym, zgodnie z procedurą opisaną w punkcie (1). Przed wydaniem postanowienia sąd ma jednak nie tylko obowiązek wysłuchać uczestników i ich bliskich, ale także zasięgnąć opinii biegłego lekarza, w miarę możliwości psychiatry.

Małżeństwo jest fenomenem społecznym, głęboko osadzonym w kulturze i tradycji danego kraju. Nic więc dziwnego, że regulacje prawne określające jego kształt często odwołują się do norm moralnych i obyczajowych obowiązujących w danym społeczeństwie. Jedną z takich norm wpisanych w prawo rodzinne wszystkich krajów należących do kręgu kultury judeochrześcijańskiej jest zasada monogamii, drugą - zasada zakazująca utrzymywania stosunków kazirodczych. Obie te normy znajdują swój wyraz w przepisach polskiego kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, który stanowi, że:

- 4) **Małżeństwa nie może zawrzeć osoba, kto już pozostaje w związku małżeńskim**, a zatem, osoba, której poprzednie małżeństwo nie ustało, np. przez śmierć pierwszego współmałżonka, nie zostało unieważnione albo nie zostało rozwiązane wyrokiem rozwodowym. Warto przypomnieć, że w świetle kodeksu karnego małżeństwa zawarte wbrew temu zakazowi stanowi czyn przestępczy.
- 5) **Małżeństwo nie może być zawarte między krewni w linii prostej** (np. między ojcem i córką, babką i wnukiem), **rodzeństwem i powinowatymi w linii prostej** (np. między ojczymem i pasierbicą, zięciem i teściową). Z ważnych powodów sąd może jednak zezwo-

lić na zawarcie małżeństwa między powinowatymi. Procedura otrzymywania takiej zgody jest analogiczna do opisanej w pkt (1), z tym wyjątkiem, że w tym przypadku osobą uprawnioną do złożenia wniosku o zezwolenie na zawarcie małżeństwa jest każdy z narzeczonych.

- 6) Małżeństwo nie może być zawarte między przysposabiającym i przysposobionym, a więc osobą adoptowaną i tą, która ją adoptowała.** Zakaz ten wypływa z faktu, że między przysposabiającym a przysposobionym powstaje taki sam stosunek, jak między rodzicami i dziećmi.

Wszystkie wymienione powyżej okoliczności zwane są czasami „przeszkodami małżeńskimi”. W razie ich ustalenia, kierownik urzędu stanu cywilnego odmówi przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński lub wydania zaświadczenia stwierdzającego brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa przed duchownym. **Jeśli jednak pomimo istnienia tych przeszkód strony zawrą związek małżeński, małżeństwo to będzie ważne i będzie rodzić wszystkie skutki, jakie prawo polskie wiąże z jego zawarciem. Może być jednak ono unieważnione przez sąd** na skutek powództwa wniesionego przez uprawniony do tego podmiot. O podstawach i procedurze unieważnienia małżeństwa przeczytasz w następnym rozdziale.

Wymienione powyżej okoliczności uniemożliwiające zawarcie małżeństwa nie są jedynymi „przeszkodami małżeńskimi”, jakie wymienia kodeks rodzinny i opiekuńczy. Stwierdza on bowiem ponadto, że:

- 7) Małżeństwo może być unieważnione, jeżeli oświadczenie o wstąpieniu w związek małżeński zostało złożone wadliwie, tj. zostało złożone:**

- a) przez osobę, która z jakichkolwiek powodów (np. z powodu choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego, zaburzeń psychicznych spowodowanych uzależnieniem od alkoholu lub narkotyków, przejściowych zaburzeń spowodowanych wysoką gorączką czy upojeniem alkoholowym) znajdowała się w stanie wyłączającym świadome wyrażenie woli, a więc w stanie, który uniemożliwiał jej zdanie sobie sprawy z treści i konsekwencji składanego oświadczenia;
- b) pod wpływem błędu co do tożsamości drugiej strony (np. pod wpływem błędnego przekonania, że bierze ślub ze swoim wieloletnim partnerem, podczas, gdy w rzeczywistości na ślubnym kobiercu stał jego brat bliźniak),

c) pod wpływem bezprawnej groźby drugiej strony lub osoby trzeciej, jeżeli z okoliczności wynika, iż składający oświadczenie mógł się obawiać, że jemu samemu lub innej osobie grozi poważne niebezpieczeństwo osobiste (np. utraty zdrowia lub życia).

8) W razie zawarcia małżeństwa przez pełnomocnika, osoba, która udzieliła pełnomocnictwa może żądać unieważnienia małżeństwa, jeżeli brak było zezwolenia sądu na złożenie oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński przez pełnomocnika albo jeżeli pełnomocnictwo było nieważne (np. jeśli nie zostało ono zawarte w formie pisemnej z podpisem urzędowo poświadczonym i z wymienieniem osoby, z którą małżeństwo ma być zawarte) lub zostało skutecznie odwołane.

4. Unieważnienie małżeństwa

Jak zostało już powiedziane, małżeństwo zawarte pomimo istnienia „przeszkody małżeńskiej” jest ważne i wywołuje wszelkie skutki przewidziane prawem. Może być ono jednak unieważnione sądownie, o ile w trakcie jego trwania nie zaszły okoliczności, które czynią takie unieważnienie niedopuszczalnym. Sądem właściwym do rozpoznania spraw o unieważnienie małżeństwa jest sąd okręgowy ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania małżonków, jeżeli choć jedno z nich w tym okręgu stale przebywa, a jeśli takiej podstawy nie ma – sąd właściwy dla miejsca zamieszkania osoby pozwanej. W zależności od charakteru „przeszkody małżeńskiej” istniejącej w trakcie zawierania związku, prawo do wniesienia powództwa o jego unieważnienia przysługuje innej grupie podmiotów. Zawsze jednak przysługuje ono prokuratorowi. (Patrz wzór pozwu rozdz. 9.2.)

► Kto i kiedy może żądać unieważnienia małżeństwa

Unieważnienia małżeństwa zawartego przez mężczyznę, który nie ukończył lat osiemnastu, oraz przez kobietę, która nie ukończyła lat szesnastu albo bez zezwolenia sądu zawarła małżeństwo po ukończeniu lat szesnastu, lecz przed ukończeniem lat osiemnastu, może żądać każdy z małżonków. Nie można jednak unieważnić małżeństwa z powodu braku przepisanej wieku, jeżeli małżonek przed wytoczeniem powództwa ten wiek osiągnął. Co więcej, jeżeli kobieta zaszła w ciążę (czy to jeszcze przed, czy już w trakcie małżeństwa), jej mąż nie może żądać unieważnienia małżeństwa z powodu braku przepisanej wieku. Może to jednak zrobić ona sama lub prokurator.

Unieważnienia małżeństwa z powodu całkowitego ubezwłasnowolnienia może żądać każdy z małżonków oraz prokurator. Nie można jednak unieważnić małżeństwa z powodu

ubezwłasnowolnienia, jeżeli ubezwłasnowolnienie zostało w trakcie małżeństwa uchylone wskutek ustania przyczyn, dla których je ustanowiono (np. wyleczenia choroby psychicznej) albo zamienione na ubezwłasnowolnienie częściowe. Podobnie sprawa wygląda w przypadku małżeństwa zawartego pomimo choroby psychicznej albo niedorozwoju umysłowego jednego z małżonków. Unieważnienia takiego małżeństwa może żądać każdy z małżonków oraz prokurator. Żądanie unieważnienia będzie jednak oddalone przez sąd, jeśli choroba psychiczna ustała lub została wyleczona.

Istotnie szerszy jest natomiast krąg osób uprawnionych do żądania unieważnienia małżeństwa bigamicznego oraz małżeństwa zawartego między krewnymi. Prawo to przysługuje bowiem - poza prokuratorem - każdej osobie, która ma w tym interes prawny. Do grona osób zainteresowanych unieważnieniem małżeństwa bigamicznego niewątpliwie należą samymi małżonkami, w tym współmałżonek z poprzedniego małżeństwa oraz dzieci pochodzące zarówno ze starego, jak i nowego związku. Żaden z tych podmiotów nie można jednak skutecznie żądać unieważnienia małżeństwa z powodu pozostawania przez jednego z małżonków w poprzednio zawartym związku małżeńskim, jeżeli poprzednie małżeństwo ustało (na skutek śmierci jednego z małżonków, uznania go za zmarłego albo orzeczenia rozwodu) lub zostało unieważnione, chyba że ustanie tego małżeństwa nastąpiło przez śmierć bigamisty, czyli osoby, która zawarła ponownie małżeństwo pozostając w poprzednio zawartym związku małżeńskim.

Unieważnienia małżeństwa z powodu powinowactwa oraz z powodu stosunku przysposobienia (adopcji) między małżonkami może żądać każdy z małżonków oraz prokurator. Nie można jednak unieważnić małżeństwa zawartego między przysposobionym a przysposabiającym, jeżeli stosunek przysposobienia ustał w trakcie małżeństwa w następstwie wydania przez sąd orzeczenia rozwiązującego przysposobienie. Nie dotyczy to jednak adopcji pełnej nierozwiązywalnej, której rozwiązanie jest niedopuszczalne.

Jeśli chodzi o sytuacje, gdy małżeństwo zostało zawarte w wyniku wadliwego złożenia oświadczenia woli przez jedną ze stron, prawo do żądania jego unieważnienia przysługuje tylko temu małżonkowi, który złożył oświadczenie dotknięte wadą, oraz prokuratorowi. Kodeks stanowi jednak, że nie można żądać unieważnienia takiego małżeństwa po upływie sześciu miesięcy od ustania stanu wyłączającego świadome wyrażenie woli, od wykrycia błędu lub ustania obawy wywołanej groźbą - a w każdym wypadku po upływie lat trzech od zawarcia małżeństwa.

W przypadku, gdy małżeństwo zostało zawarte przez pełnomocnika działającego w oparciu o pełnomocnictwo udzielone bez zezwolenia sądu albo nieważne lub skutecznie od-

wołane, unieważnienia takiego małżeństwa może żądać prokuratora albo małżonek, który pełnomocnictwa udzielił. Jednakże żadna z tych osób nie może skutecznie żądać unieważnienia takiego małżeństwa, jeżeli małżonkowie podjęli wspólne pożycie.

Do tego co dotychczas zostało powiedziane warto jeszcze dodać, że niedopuszczalne jest unieważnienie małżeństwa, jeśli sąd opiekuńczy już po ślubie udzielił małżonkom zezwolenia na jego zawarcie. Możliwość udzielenia zezwolenie *ex post* dotyczy jednak tylko sytuacji, gdy bez uprzedniej zgody sądu w związek małżeński wstąpiła kobieta, która ukończyła 16, ale nie ukończyła 18 roku życia, albo osoba chora psychicznie lub dotknięta niedorozwojem umysłowym, oraz, gdy bez uprzedniej zgody sądy ślub wzięły osoby pozostające w stosunku powinowactwa. Ponadto warto pamiętać, nie można wszcząć postępowania o unieważnienie małżeństwa po jego ustaniu, np. na skutek śmierci jednego z małżonków czy też orzeczenia rozwodu. Zakaz ten nie dotyczy jednak małżeństwa zawartego między krewnymi w linii prostej lub rodzeństwem, oraz małżeństwa bigamicznego. Można natomiast postępowania o unieważnienie małżeństwa kontynuować, jeśli jeden z małżonków zmarł już po jego wszczęciu. Jeśli zmarł małżonek pozwany - na jego miejsce wstępuje kurator ustanowiony przez sąd i postępowanie toczy się dalej. Jeśli zaś zmarł małżonek, który wytoczył powództwo o unieważnienie małżeństwa, unieważnienia mogą dochodzić dalej jego zstępni, czyli jego dzieci, wnuki i prawnuki.

► Skutki unieważnienia małżeństwa

Unieważnienie małżeństwa oznacza zniweczenie z mocą wsteczną wszystkich skutków, jakie pociąga za sobą jego zawarcie, z wyjątkiem tych dotyczących stosunku między małżonkami a ich wspólnymi dziećmi - zachowują one status dzieci pochodzących z małżeństwa. Z chwilą unieważnienia małżeństwa przestaje ono istnieć, a oboje małżonkowie powracają do poprzedniego stanu cywilnego. Małżonek, który na skutek zawarcia małżeństwa zmienił nazwisko, powraca do nazwiska, które nosił przed ślubem. Między każdym z małżonków, a krewnymi drugiego ustaje stosunek powinowactwa. Jeżeli zaś unieważnienie nastąpiło po śmierci jednego z małżonków, małżonek pozostały przy życiu traci prawo do dziedziczenia ustawowego po małżonku zmarłym.

Do skutków unieważnienia małżeństwa dotyczących stosunków między małżonkami a ich wspólnymi dziećmi (zwłaszcza do kwestii wykonywania władzy rodzicielskiej oraz alimentacji) oraz stosunków majątkowych między małżonkami (w tym kwestii ich wzajemnej alimentacji oraz skutków ustania wspólności majątkowej) stosuje się odpowiednio przepisy o

rozwodzie, przy czym małżonek, który zawarł małżeństwo w złej wierze traktowany jest tak, jak małżonek winny rozkładu pożycia. Orzekając unieważnienie małżeństwa, sąd orzeka bowiem, czy i który z małżonków zawarł małżeństwo w złej wierze. Za będącego w złej wierze uważa się zaś tego małżonka, który w chwili zawarcia małżeństwa wiedział o okoliczności stanowiącej podstawę jego unieważnienia. (Bliżej o przepisach dotyczących rozwodu możesz przeczytać w poradniku Centrum Praw Kobiet pt. „Jeśli chcesz się rozwieść”).

5. Równość małżonków

Jeszcze kilkadziesiąt lat temu prawo rodzinne większości państw europejskich, w tym Polski, zawierało przepisy przyznające mężowi uprzywilejowaną pozycję w małżeństwie. Mąż pełnił rolę pana domu, do którego należy troska o zapewnienie rodzenie środków utrzymania i na którym spoczywa obowiązek kierowania rodziną oraz i reprezentowania jej na zewnątrz. Kobieta pełniła zaś funkcję posłusznej towarzyski życia męża, do której obowiązków należy przede wszystkim zajmowanie się domem oraz wychowywanie dzieci. Na szczęście, dzięki aktywności środowisk feministycznych oraz środowisk walczących o zrównanie status kobiet i mężczyzn, ta patriarchalna wizja rodziny odeszła już do lamus. Jej miejsce zajął partnerski model rodziny, w którym oboje małżonkowie mają równe prawa i obowiązki. Zasada równouprawnienia małżonków znajduje współcześnie wyraz w wielu deklaracjach i paktach międzynarodowych oraz w postanowieniach prawa wewnętrznego większości państwa świata.

I tak na przykład, art 16 pkt 1. Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 18 grudnia 1979 r. stanowi, że „Państwa strony tej konwencji, a zatem i Polska, podejmą wszelkie niezbędne kroki w celu likwidacji dyskryminacji kobiet we wszystkich sprawach wynikających z zawarcia małżeństwa i stosunków rodzinnych, a w szczególności zapewnią, na warunkach równości z mężczyznami:

- a) równe prawo zawierania małżeństwa,
- b) równe prawo swobodnego wyboru małżonka i zawierania małżeństwa wyłącznie za własną swobodną i pełną zgodą,
- c) równe prawa i obowiązki w czasie trwania małżeństwa i po jego rozwiązaniu,
- d) równe prawa i obowiązki rodzicielskie, niezależnie od tego, czy rodzice są małżeństwem, w sprawach dotyczących ich dzieci; we wszystkich przypadkach dobro dzieci będzie najważniejsze,

- e) równe prawa w zakresie swobodnego i świadomego decydowania o liczbie dzieci i odstępach czasu między ich narodzinami oraz w sprawach dostępu do informacji, poradnictwa i środków umożliwiających korzystanie z tego prawa,
- f) równe prawa i obowiązki w zakresie opieki, kurateli, wychowania i przysposobienia dzieci oraz w zakresie innych podobnych instytucji, jeżeli prawo krajowe je przewiduje; we wszystkich przypadkach dobro dzieci będzie najważniejsze,
- g) równe prawa osobiste męża i żony, w tym również w zakresie wyboru nazwiska, zawodu i zajęcia,
- h) równe prawa każdego z małżonków w odniesieniu do własności, nabywania, rozporządzania, zarządzania, użytkowania i dysponowania mieniem, zarówno bezpłatnie, jak i odpłatnie.”

Artykuł 5 protokołu nr 7 z 1984 r. do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, zatytułowany „Równość małżonków” stwierdza zaś, że: „Małżonkom przysługują równe prawa i obowiązki o charakterze cywilno-prawnym w stosunkach pomiędzy nimi i w stosunkach z ich dziećmi, w odniesieniu do małżeństwa, w trakcie jego trwania i w wypadku jego rozwiązania”.

Zasad równouprawnienia małżonków jest fundament także polskiego prawa rodzinnego. Wskazuje ją nie tylko art. 23 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, ale także art. 33 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, według którego kobiety i mężczyźni mają równe prawa w życiu rodzinnym.

Efektym postulatu równouprawnienia jest art. 24 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, który stanowi, że małżonkowie rozstrzygają wspólnie o istotnych sprawach rodziny, a w braku porozumienia każdy z nich może zwrócić się o rozstrzygnięcie do sądu. Choć przepis ten nie zawiera katalogu „spraw istotnych”, oczywistym jest, że zaliczają się do nich np. sprawy dotyczące miejsca zamieszkania rodziny, podjęcia lub zmiany pracy przez współmałżonka, korzystania przez niego z urlopu wychowawczego, czy przyjęcia do mieszkania osoby trzeciej. Sprawami istotnymi dla rodziny nie są natomiast drobne sprawy życia codziennego, takie jak kupowanie przedmiotów spożywczych czy oddawanie do naprawy uszkodzonego sprzętu domowego.

W przypadku braku porozumienia między małżonkami odnośnie sposobu rozstrzygnięcia o istotnej dla rodziny kwestii, każde z nich może zwrócić się do sądu o pomoc. Sądem właściwym jest sąd rejonowy miejsca zamieszkania wnioskodawcy. Rozpatrują taką sprawę sądy pełni raczej rolę mediatora, niż arbitra wydającego ostateczne wyroki. Postanowienie sądu wskazuje małżonkom właściwy sposób rozwiązania spornej kwestii, nie podlega jednak

przymusowemu wykonaniu w drodze egzekucji. Postanowienie to stanowi swoisty surogat porozumienia między małżonkami, i nie jest dla nich wiążące, jeśli po jego wydaniu uda im się wypracować inne rozwiązanie. Ma ono jednak takie znaczenie, że chroni jednego małżonka przed zrzutem iż działa on samowolnie i bez porozumienia z drugim.

Równa pozycja małżonków przejawia się ponadto tym, że mają oni równe prawa i obowiązki w sprawach majątkowych (patrz rozdział: 7: *Majątek w małżeństwie*) oraz równe uprawnienia i obowiązki względem swoich dzieci. Bliższe informacje o wzajemnych stosunkach rodziców i dzieci znajdziesz w poradniku Centrum Praw Kobiet pt. „Rodzice i dzieci”. Zasada równości żony i męża znajduje także swoje odzwierciedlenie w regulacjach prawnych dotyczących nazwiska, jakie każde z małżonków może nosić po ślubie.

6. Nazwisko małżonków i ich dzieci

Zwyczajowo przyjęło się, że kobieta przyjmuje po ślubie nazwisko męża. Obyczaj ten ukształtował się jeszcze w czasach, gdy dominującym modelem rodziny był model patriarchalny, w którym kobieta traktowana była najpierw jako własność ojca, a następnie jako własność swojego męża. Zmieniając stan cywilny, zmieniała ona zatem „właściciela”, czego publiczną manifestacją była właśnie zmiana nazwiska na nazwisko męża. Społeczny przymus przybierania nazwiska małżonka stracił na sile, w momencie gdy stosunki rodzinne z pierwotnego układu typu „feudalnego”, „poddanego”, zaczęły się zmieniać w układ partnerski, w którym żony i córki przestały być prawnie, ekonomicznie i towarzysko zależne od mężczyzn. Dziś ustawodawstwa wszystkich państw europejskich zapewniają obojgu małżonkom równouprawnienie w odniesieniu do wyboru nazwiska, które każde z nich będzie nosić po ślubie. Powszechne jest bowiem przekonanie, że o zmianie nazwiska powinna decydować wyłącznie wola osoby zainteresowanej.

► Nazwisko małżonków

Kodeks rodzinny i opiekuńczy stanowi, że o nazwisku, które każdy z małżonków będzie nosił po zawarciu małżeństwa, decyduje jego oświadczenie złożone przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego. Oświadczenie to może być złożone bezpośrednio po zawarciu małżeństwa albo przed sporządzeniem przez kierownika urzędu stanu cywilnego oświadczenia stwierdzającego brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa (drugi przypadek dotyczy ślubu wyznaniowego). Małżonkowie mogą nosić wspólne nazwisko będące dotychczasowym nazwiskiem jednego z nich. Każdy z małżonków może również zachować swoje do-

tychczasowe nazwisko albo połączyć z nim dotychczasowe nazwisko drugiego małżonka. Jednakże nazwisko utworzone w wyniku połączenia nie może składać się z więcej niż dwóch członów.

I tak dla przykładu, jeśli przed ślubem mężczyzna nazywał się Kowalski, a kobieta Wiśniewska, mogą oni nosić – wedle życzenia- następujące nazwiska:

Nr kombinacji	Mężczyzna	Kobieta
1.	Kowalski	Wiśniewska
2.	Kowalski – Wiśniewski	Wiśniewska
3.	Wiśniewski – Kowalski	Wiśniewska
4.	Kowalski	Wiśniewska- Kowalska
5.	Kowalski	Kowalska- Wiśniewska
6.	Kowalski- Wiśniewski	Kowalska- Wiśniewska
7.	Wiśniewski – Kowalski	Wiśniewska- Kowalska
8.	Kowalski- Wiśniewski	Wiśniewska- Kowalska
9.	Wiśniewski – Kowalski	Kowalska- Wiśniewska
10.	Kowalski	Kowalska
11.	Wiśniewski	Wiśniewska
12.	Kowalski- Wiśniewski	Kowalska
13.	Wiśniewski – Kowalski	Kowalska
14.	Wiśniewski	Wiśniewska- Kowalska
15.	Wiśniewski	Kowalska- Wiśniewska

Niedopuszczalna jest jednak sytuacja, w której małżonkowie wymieniają się nawzajem swoimi nazwiskami - mężczyzna przyjmuje dotychczasowe nazwisko żony, a kobieta dotychczasowe nazwisko męża. Niedopuszczalne jest także przyjmowanie przez kobietę nazwiska męża w niezmienionej, męskiej formie rodzajowej (np. Anna Kowalski), a przez mężczyznę w formie żeńskiej (Jan Wiśniewska). Jednakże, w przypadku nazwisk przymiotnikowych, można na wniosek małżonka składany przy zawarciu małżeństwa, wpisać do aktu małżeństwa nazwisko bez uwzględnienia formy właściwej dla rodzaju żeńskiego lub męskiego np. kobiecie nie Maria Gruba, ale Maria Gruby tak, jak nosi mąż.

Podjmując decyzję o tym, jakie nazwisko będziesz nosić po ślubie, pamiętaj, że nazwisko jest istotną częścią tożsamości każdego człowieka. To nim się przedstawiasz, dzięki niemu ludzie cię kojarzą. Jest twoim znakiem rozpoznawczym, czymś cię co wyróżnia, co firmuje wszystkie twoje dotychczasowe osiągnięcia i działania (zdobyte dyplomy i certyfikaty, publikacje, prawo jazdy itd.) Pół biedy jeśli do swojego nazwiska dodasz nazwisko męża. Gdy jednak zmienisz je całkowicie, po części stracisz część siebie. Przejmując nowe nazwisko w jakimś sensie przerywasz swoją społeczną biografię – ze sceny znika znana wszystkim Anna Kowalska, a jej miejsce zajmuje mowa Anna Wiśniewska. Dlatego też może zdarzyć się, że wraz ze zmianą nazwiska przeżyjesz kryzys tożsamości.

Rozważając kwestie wyboru nazwisko powinnaś jednak wziąć także pod uwagę, że wspólne nazwisko rodziny jest czymś, co kształtuje poczucie tożsamości u dzieci a także u współmałżonków. Jest zatem czynnikiem, która prowadzi do głębszego scalenia rodziny oraz do umacniania jej tożsamości.

Może zatem warto przekonać małżonka, żebyście oboje przyjęli nazwisko dwuczłonowe zbudowane z waszych dotychczasowych nazwisk.

► **Nazwisko dzieci**

Jeśli chodzi o nazwisko przyszłych dzieci małżonków, to zasada jest następująca. Dziecko, co do którego istnieje domniemanie, że pochodzi ono od męża matki, nosi jego nazwisko, chyba, że małżonkowie oświadczyli, że dziecko nosić będzie nazwisko matki. Oświadczenie w tej sprawie składane są jednocześnie ze złożeniem oświadczeń w sprawie nazwisk przyszłych małżonków. Przepis powyższy stosuje się odpowiednio do nazwiska dziecka, którego rodzice zawarli małżeństwo po urodzeniu dziecka. Jeżeli rodzice zawarli małżeństwo po ukończeniu przez dziecko trzynastego roku życia, do zmiany nazwiska dziecka potrzebne jest także wyrażenie przez nie zgody osobiście.

7. Podstawowe prawa i obowiązki małżonków

Małżeństwo jest związek, którego istotę stanowi maksymalne zespolenie małżonków w sferze stosunków osobistych oraz silnym powiązaniu w sferze stosunków majątkowych. Wstępując w związek małżeński powinna być zatem świadoma praw i obowiązków, jakie wzajemnie ciążą na małżonkach – zarówno tych o charakterze osobistym, jak i tych o charakterze majątkowym.

Kodeks rodzinny i opiekuńczy określa podstawowe prawa i obowiązki małżonków w sposób bardzo lapidarny stwierdzając, że małżonkowie są obowiązani do: (1) wspólnego pożycia, (2) wzajemnej pomocy, (3) wierności oraz (4) do współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli.

Aby zrozumieć istotę **obowiązku wspólnego pożycia**, należy pamiętać, że w świetle polskiego prawa małżeństwo opiera się na trzech więziach – więzi psychicznej, fizycznej i gospodarczej. Więzy psychiczna między małżonkami jest tym co umacnia i zapewnia trwałości ich związkowi. Więzy fizyczna umożliwia realizację funkcji seksualnej i prokreacyjnej rodziny, a więzy gospodarcza – zaspokojenie potrzeb bytowych małżonków i ich wspólnych dzieci. Obowiązek wspólnego pożycia obliguje małżonków do dołożenia wszelkich starań, aby te trzy między nimi powstały i trwały jak najdłużej. Wspólne pożycie małżonków powinna zatem cechować wzajemna miłość i troska, szczerść, lojalność oraz szacunek, a także respektowanie indywidualnych potrzeb współmałżonka oraz gotowość do wzajemnych ustępstw. Małżonkowie powinni wspólnie mieszkać i prowadzić wspólne gospodarstwo domowe. Dlatego też m.in. kodeks przewiduje, że w sytuacji, gdy prawo do mieszkania przysługuje tylko jednemu małżonkowi, drugi jest uprawniony do korzystania z tego mieszkania oraz ze znajdujących się nim sprzętów urządzenia domowego w celu zaspokojenia potrzeb rodziny. Ważnym elementem udanego pożycia małżeńskiego jest także podtrzymywanie więzi seksualnej. Niedopuszczalne jest jednak zmuszanie współmałżonka do kontaktów seksualnych. Jeśli takie zachowanie wypełnia znamiona przestępstwa zgwałcenie czy też przybiera postać przemocy seksualnej innego rodzaju, ma charakter przestępczy i podlega karze.

Naruszenie obowiązku wspólnego pożycia rodzi głównie negatywną ocenę moralną, pozbawione jest natomiast bezpośredniej sankcji prawnej. Trudno bowiem wytoczyć komuś powództwo o niedochowanie wierności czy o brak troski. Jednakże systematyczne i celowe uchylanie się od zadośćuczynienia jego wymaganiom może doprowadzić do trwałego i zupełnego rozkładu pożycia, uzasadniającego orzeczenie rozwodu.

Obowiązek wzajemnej pomocy obejmuje zarówno obowiązek świadczenia sobie przez małżonków moralnego i psychicznego wsparcia w chwilach szczególnie trudnych, np. w chorobie, żałobie, czy w chwilach niepowodzeń, jak również obowiązek udzielania sobie pomocy materialnej, celem zapewnienia obojgu jednakowej stopy życiowej. W sytuacji, gdy małżonkowie odmawiają sobie jakiegokolwiek pomocy materialnej i warunki życia każdego z nich różnią się diametralnie, ten z nich którego sytuacja jest gorsza, może zwrócić się do małżonka lepiej sytuowanego o pomoc finansową w postaci alimentów (zwłaszcza wtedy, gdy mieszka oddzielnie albo gdy, z różnych przyczyn, nie jest w stanie sam się utrzymać - np. ze

względu na trwałe inwalidztwo). Jeżeli małżonek nie chce łożyć na drugiego dobrowolnie, można założyć mu sprawę o alimenty. (Bliżej o alimentach możesz przeczytać w poradniki Centrum Praw Kobiet: „O alimentach i świadczeniach rodzinnych”)

Jeszcze innym sposobem realizacji obowiązku wzajemnej pomocy może być ułatwieniu współmałżonkowi podjęcia bądź pogodzenia pracy zawodowej z obowiązkami domowymi (np. mąż przejmuje znaczną część domowych obowiązków żony, aby ta mogła wrócić do pracy po urodzeniu dziecka).

Obowiązek dochowania wierności małżonkowi odnosi się przede wszystkim do sfery stosunków seksualnych, ale nie tylko. Wierność to również lojalność i uczciwość a w stosunku do partnera. Dlatego też zachowanie małżonka, który np. znając prawdziwe fakty dotyczące współmałżonka, nie dementuje pogłosek czy pomówień na jego temat, może być uważane za jego naruszenia tego obowiązku.

Ostatni z wymienionych przez kodeks obowiązków ciążących na małżonkach – **obowiązek do współdziałania dla dobra założonej rodziny** – ma charakter mieszany osobisto-majątkowy. Obliguje on małżonków do podejmowania wszelkich działań, które są zgodne z jej interesem, zmierzają do jej utrzymania oraz do jak najpełniejszego rozkwitu. Oboje małżonkowie obowiązani są, każdy według swych sił oraz swych możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczynić się do zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Zadośćuczynienie temu obowiązkowi może polegać także, w całości lub w części, na osobistych staraniach o wychowanie dzieci i na pracy we wspólnym gospodarstwie domowym. Polskie prawo zrównuje bowiem wkład osobisty w rozwój i utrzymanie rodziny z wkładem czysto finansowym, dając tym samym kobiecie możliwość wyboru – rodzina czy kariera zawodowa. W wymiarze ekonomicznym, obowiązek zaspokojenia potrzeb rodziny obejmuje zarówno potrzeby materialne związane z prowadzeniem wspólnego gospodarstwa (np. opłacanie bieżących rachunków za czynsz, gaz, energię, telefon itp.), jak i potrzeby osobiste poszczególnych jej członków – małżonka i wspólnych dzieci. Gdy jeden z małżonków się z niego nie wywiązuje drugi może wytoczyć przeciw niemu sprawę o przyczynianie się do zaspokajania potrzeb rodziny, albo też wytoczyć „tradycyjne” powództwa o zasądzenie alimentów indywidualnie na rzecz każdej z uprawnionych osób. Prawo przewiduje też szczególny, uproszczony sposób dochodzenia środków utrzymania na rzecz rodziny. Zgodnie z art. 28 k.r.o., jeżeli jeden z małżonków pozostających we wspólnym pożyciu nie spełnia ciążącego na nim obowiązku przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny, sąd może nakazać, ażeby wynagrodzenie za pracę albo inne należności przypadające temu małżonkowi były w całości lub w części wypłacane do rąk drugiego małżonka. O takim rozwiązaniu sąd orzeka w

postępowaniu nieprocesowym na żądanie drugiego małżonka przedstawione we wniosku o nakazanie wypłacenia małżonkowi wynagrodzenia za pracę drugiego małżonka. Bliższe Informacje o sposobach wyegzekwowania środków finansowych na cele rodziny od małżonka, który nie chce ich dobrowolnie łożyć, możesz znaleźć w poradniki Centrum Praw Kobiet: „O alimentach i świadczeniach rodzinnych”.

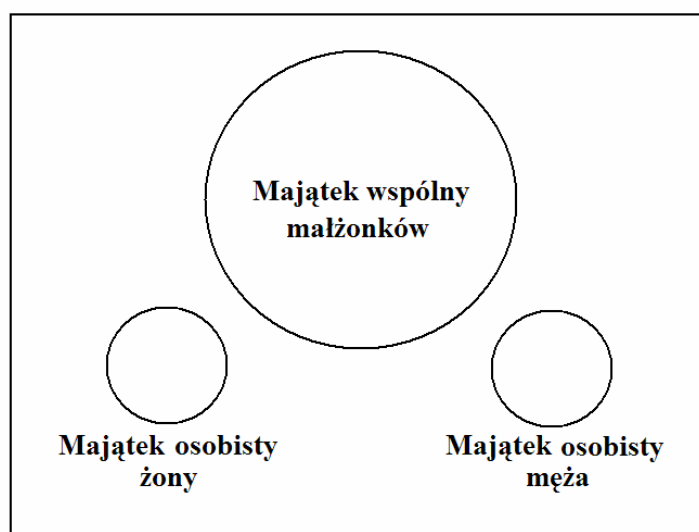
Warto ponadto podkreślić, że bez względu na to, jak uregulowane są stosunki majątkowe między małżonkami – czy łączy ich wspólność majątkowa, czy wręcz przeciwnie - mają ustanowioną rozdzielność – są oni zawsze odpowiedzialni solidarnie za zobowiązania zaciągnięte przez jednego z nich w sprawach wynikających z zaspokajania zwykłych potrzeb rodziny. Sąd może jednak z ważnych powodów na żądanie jednego z małżonków postanowić o tym, że za powyższe zobowiązania odpowiedzialny jest ten z małżonków, który je zaciągnął. Takimi ważnymi powodami może być np. rozrzutność lub nieudolność małżonka.

8. Majątek w małżeństwie

Wiele osób sądzi, że rozmawianie o kwestiach majątkowych przed ślubem jest oznaką braku zaufania, wyrachowania, a nawet braku rzeczywistego zaangażowania emocjonalnego. Nic bardziej mylnego. Wcześniejsze ukształtowanie stosunków majątkowych małżeństwie, może zapobiec późniejszym nieporozumieniom i sporom na tym tle, a także zabezpieczyć majątek rodziny oraz majątek osobisty każdego z małżonków przed skutkami nieodpowiedzialnych zachowań drugiej strony. W związku opartym na prawdziwie partnerskich relacjach każdy z małżonków powinien mieć możliwość współdecydowania o kształcie łączących ich relacji majątkowych. Powinien wiedzieć, jakie prawa i obowiązki wiążą się z faktem pozostawania we wspólności majątkowej, i jakie są prawne możliwości i konsekwencje odmiennego uregulowania małżeńskich stosunków majątkowych. Kwestie majątkowe w małżeństwie są bowiem jedną z nielicznych sfer, które prawo rodzinne pozostawia do swobodnej regulacji małżonkom. Co prawda, w polskim prawie podstawowym dominującym ustrojem majątkowym w małżeństwie jest wspólność majątkowa (tzw. wspólność ustawowa), która powstaje automatycznie z chwilą wypowiedzenia „tak” przed ołtarzem albo kierownikiem urzędu stanu cywilnego. Partnerzy mogą jednak - na poprzez zawarcie umowy notarialnej potocznie zwanej intercyzą - wspólność tę **rozszerzyć, ograniczyć**, a nawet **wyłączyć i ustanowić rozdzielność majątkową**. Przy czy podpisanie takiej umowy może mieć miejsce zarówno przed ślubem, jak i w trakcie trwania małżeństwa. Niezależnie od tego każdy z małżonków może w trakcie trwania małżeństwa domagać się przed sądem ustanowienia rozdzielności majątkowej.

8.1. Wspólność majątkowa

W momencie zawarcia związku małżeńskiego między tobą a twoim mężem automatycznie powstaje wspólnota majątkowa (zwana też dorobkową), która obejmuje dobra majątkowe nabyte, a więc kupione w trakcie trwania małżeństwa przez was oboje, a także przez każde z was z osobna. Dobra te tworzą wasz majątek wspólny (dorobkowy). Natomiast te dobra majątkowe, które na mocy prawa nie są objęte wspólnością majątkową należą do majątku osobistego każdego z was.

► Skład majątku wspólnego

Majątek wspólny obejmuje wszystkie przedmioty i prawa majątkowe nabyte przez małżonków w trakcie trwania małżeństwa, a więc nieruchomości (grunty, posiadłości), ruchomości (samochody, meble, sprzęt RTV i ADG i in.), papiery wartościowe, a także:

- pobrane wynagrodzenie za pracę każdego z małżonków oraz dochody z innej działalności zarobkowej (z umów zlecenia, o dzieło, umów menadżerskich, honorariów autorskich);
- dochody z majątku wspólnego, jak również z dochody z odrębnego majątku każdego z małżonków, a zatem np. dochody z wynajmu domu kupionego wspólnie do ślubie, a także z najmu mieszkania odziedziczonego przez męża w trakcie trwania małżeństwa lub kupionego przez niego zanim stanął na ślubnym kobiercu;
- środki zgromadzone na rachunku otwartego lub pracowniczego funduszu emerytalnego każdego z małżonków.

Zasada, że wszystkie przedmioty nabyte w trakcie małżeństwa wchodzą do majątku wspólnego małżonków, oznacza m.in., że jeśli twój mąż kupi wyłącznie na swoje nazwisko działkę, dom, mieszkanie czy samochód za pieniądze zarobione w trakcie trwania małżeństwa, przedmioty te staną się waszym wspólnym dorobkiem. Tak będzie również wtedy, gdy ty nie pracujesz zawodowo i jedynym źródłem dochodów rodziny są zarobki twojego męża. Nie zmienia tego nawet fakt, że tylko twój mąż jest wpisany do księgi wieczystej jako jedyny właściciel nieruchomości. W takiej sytuacji przysługuje ci bowiem prawo do wystąpienia do sądu z wnioskiem o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

► Skład majątku osobistego każdego z małżonków

Art. 33 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego szczegółowo wymienia dobra, które stanowią majątek osobisty każdego z małżonków. Jest to katalog zamknięty, co oznacza, że jeśli jakichś rzeczy nie można – zgodnie z treścią tego przepisu – zaliczyć do majątku osobistego któregoś z małżonków, należą one do ich majątku wspólnego.

I tak, w skład majątku osobistego każdego z małżonków wchodzi:

- rzeczy nabyte przed ślubem, a zatem te, które małżonek posiadał zanim wstąpił w związek małżeński;
- dobra odziedziczenie i darowane (np. przez rodziców czy dziadków), chyba że spadkodawca lub darczyńca wyraźnie zastrzegł, że jego wolą jest aby np. darowany dom lub samochód stał się składnikiem majątku wspólnego małżonków;
- prawa majątkowe wynikające ze wspólności łącznej podlegającej odrębnym przepisom – chodzi tu o dobra (np. nieruchomości, maszyny), do których małżonek ma prawo jako wspólnik spółki cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej;
- przedmioty majątkowe służące wyłącznie do zaspokajania osobistych potrzeb jednego z małżonków (ubranie, kosmetyki, przybory toaletowe, ale także np. instrument muzyczny czy sprzęt sportowy, z którego korzysta tylko jeden z małżonków);
- prawa niezbywalne, które mogą przysługiwać tylko jednej osobie, np. dożywocie, prawo do alimentów;
- przedmioty uzyskane przez małżonka z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia albo z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (nie dotyczy to jednak renty należnej poszkodowanemu małżonkowi z powodu całkowitej lub częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej albo z powodu zwiększenia się jego po-

trzeb lub zmniejszenia widoków powodzenia na przyszłość, ta bowiem wchodzi w skład majątku wspólnego);

- wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za pracę lub z tytułu innej działalności zarobkowej jednego z małżonków, czy pensja należna, ale jeszcze nie pobrana
- przedmioty majątkowe uzyskane z tytułu nagrody za osobiste osiągnięcia jednego z małżonków (np. nagroda w konkursie plastycznym czy literackim); nie dotyczy to jednak premii czy nagrody związanej z pracą – jest ona traktowana jako wynagrodzenie i należy do majątku wspólnego.
- prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej oraz inne prawa twórcy; samo honorarium autorskie czy tantiemy wchodzi jednak w skład majątku wspólnego, Co więcej, do majątku osobistego małżonka należą także wszystkie przedmioty majątkowe nabyte w zamian za inne składniki tego majątku. I tak na przykład, jeśli w trakcie trwania małżeństwa sprzedaż mieszkanie, które kupiłaś przed ślubem, a za uzyskane pieniądze nabyjesz samochód, samochód ten będzie należał do twojego majątku osobistego. Tak samo będzie, jeśli za pieniądze uzyskane ze sprzedaży odziedziczonego samochodu albo z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała kupisz np. działkę czy dom. Obie te nieruchomości będą twoją wyłączną, osobistą własnością.

Oczywiście sytuacja będzie dużo bardziej skomplikowana, jeśli razem z mężem nabydziecie dom za pieniądze pochodzące po części z twojego majątku osobistego, a po części z waszego majątku wspólnego (np. za gromadzone przez lata małżeństwa oszczędności). Wtedy, o tym, czy dany dom należy do majątku dorobkowego, czy też do twojego majątku, decyduje proporcja zainwestowanych kwot. Jeśli pieniądze pochodzące z majątku wspólnego będą stanowić zasadniczą część sumy, za jaką kupiony został dom – dom będzie wchodził do majątku wspólnego. Kwota pochodząca z twojego majątku osobistego traktowana będzie wówczas jako dopłata – nakład z majątku osobistego małżonka na majątek wspólny. Ponieważ w czasie trwania wspólności majątkowej, czyli do momentu rozwodu, sądowej separacji, lub zniesienia tej wspólności sądownie lub w drodze podpisania intercyzy, żadne z was nie może żądać podziału majątku dorobkowego, ani rozporządzać swoim udziałem w tym majątku (np. sprzedać lub darować go) dopłata ta - co do zasady – może być rozliczona dopiero po ustaniu wspólności majątkowej między wami.

► Zarząd majątkiem wspólnym

Zasadą jest, że każdy z małżonków może samodzielnie zarządzać majątkiem wspólnym. Oznacza to, że zarówno mąż, jak i żona mogą samodzielnie dokonywać czynności prawnych (takich jak, np. sprzedaż, darowanie, oddanie w dzierżawę lub najem rzeczy wspólnej albo zaciągnięcie kredytu czy pożyczki) oraz czynności faktycznych (takich jak np. dokonywanie drobnych napraw, codzienne dbanie o wspólny samochód) dotyczących majątku wspólnego. Obowiązani są przy tym współdziałać w zarządzie majątkiem wspólnym, w szczególności poprzez udzielanie sobie wzajemnie informacji o stanie tego majątku, zobowiązaniach go obciążających oraz o wykonywanych w związku z tym czynnościach. Każdy z małżonków może ponadto kontrolować działania drugiego i wyrażać **sprzeciw** wobec podejmowanych przez niego samodzielne czynności, z wyjątkiem czynności w bieżących sprawach życia codziennego, czynności zmierzających do zaspokojenia zwykłych potrzeb rodziny (takich jak zakup żywności, ubrań, opału, regulowanie bieżących rachunków), lub czynności podejmowanych w ramach działalności zarobkowej, w szczególności związanych z prowadzoną przez jednego z małżonków działalnością gospodarczą. Sprzeciw jest skuteczny, tzn. blokuje możliwość dokonania przez małżonka danej czynności prawnej, jeśli jego kontrahent mógł się z nim zapoznać przed dokonaniem tej transakcji.

Prawo nakłada jednak na małżonków obowiązek aktywnego współdziałania w przypadku spraw majątkowych o szczególnym znaczeniu dla losów ich rodziny. Art. 37 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego stanowi bowiem, że do dokonania takich czynności prawnych, a wymienionych w tym artykule, w szczególności do sprzedania, obciążenia lub zakupu nieruchomości, gospodarstwa rolnego lub przedsiębiorstwa, oraz do dokonania darowizny z majątku wspólnego, bezwzględnie wymagana jest **zgoda** drugiego małżonka lub potwierdzenie przezeń tej czynności. W braku takiej zgody lub potwierdzenia, czynność taka jest nieważna.

► Odpowiedzialność za długi

Jak zostało już wyżej powiedziane, każdy z małżonków może samodzielnie zarządzać majątkiem wspólnym, a zatem także samodzielnie zaciągać zobowiązania odnoszące się do tego majątku (np. brać pożyczki lub kredyty). Za zobowiązania zaciągnięte samodzielnie odpowiada jednak tylko małżonek, który je zaciągnął. Oznacza to np., że jeśli twój współmałżonek weźmie w banku pożyczkę bez twojej zgody bank (wierzyciel) będzie mógł egzekwować swoją należność tylko z majątku osobistego twojego męża oraz z jego wynagrodzenia za pracę lub z dochodów uzyskiwanych z innej działalności zarobkowej, jak również z korzyści

uzyskiwanych z jego praw autorskich czy praw do projektów wynalazczych (art. 41 § 2 kro). Bank nie będzie mógł żądać, aby pożyczka została spłacona z waszego majątku wspólnego albo z twojego majątku osobistego. Zasada ta nie dotyczy jednak zobowiązań zaciągniętych przez jego z małżonków w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej. Te mogą być bowiem ściągnięte także z majątku przedsiębiorstwa nawet jeśli stanowi on składnik majątku wspólnego.

Jeśli jednak wyrazisz zgodę na zaciągnięcie przez męża zobowiązania, bank będzie miał prawo egzekwować swoje należności z waszego majątku wspólnego. Nie będzie miał jednak prawa ściągać ich z twojego majątku osobistego! Pamiętaj jednak, że wierzyciel będzie miał prawo do zaspokojenia swoich roszczeń z waszego majątku wspólnego oraz z majątku osobistego każdego z was, jeśli oboje wspólnie zaciągniecie dane zobowiązanie.

► Ingerencja sądu

Sprzeciw wobec czynności prawnej podejmowanej przez jednego z małżonków lub odmowa udzielenia zgody na dokonanie takiej czynności są instrumentami służącymi do ochrony majątku rodziny przez nierozważnymi działaniami żony lub męża. Kodeks rodzinny i opiekuńczy przewiduje jednak możliwość, że mogą być one wykorzystywane bezzasadnie, np. w celu szykanowania współmałżonka lub szkodenia rodzinie. Z różnych względów może się również zdarzyć tak, że uzyskania zgody lub potwierdzenia ze strony współmałżonka będzie niemożliwe, ponieważ porozumienie z nim napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody. W takich sytuacjach każdy z małżonków może zwrócić się do sądu o zezwolenie np. na wydzierżawienie gospodarstwa rolnego, na które nie chce wyrazić zgody drugie. Sąd ma obowiązek udzielić zezwolenia, jeśli dokonania takiej czynności wymaga dobro rodziny. O tym zaś decydują konkretne okoliczności faktyczne. Podejmując decyzję, sąd musi uwzględnić interesy i racje obu małżonków. Zezwolenie sądu zastępuje wymaganą zgodę współmałżonka albo znosi jego sprzeciw.

W sytuacjach skrajnych, gdy jeden z małżonków działa bardzo lekkomyślnie lub celowo zaciąga zobowiązania, np. na skutek alkoholizmu lub uzależnienia od hazardu, drugi z małżonków może wystąpić do sądu z wnioskiem o pozbawienie nieodpowiedzialnego męża czy żony prawa do samodzielnego zarządzania całym majątkiem wspólnym lub niektórymi jego składnikami.

*

Blżej o majątku wspólnym, zasadach wykonywaniu zarządu tym majątkiem, sposobach zniesienia wspólności majątkowej, o podziale majątku oraz o ewentualnych rozliczeniach z tym związanych, a także o zasadach odpowiedzialności za długi zaciągnięte w małżeństwie możesz przeczytać w poradniku Centrum Praw Kobiet pt. „Majątek wspólny i jego podział.” oraz w naszej ulotce „Pieniądze w małżeństwie”.

8.2. Intercyza

Jeżeli nie chcesz, aby w twoim małżeństwie obowiązywał powyżej opisany ustrój majątkowy, czyli wspólność małżeńska, możesz z partnerem odmiennie go ukształtować. W tym celu musisz zawrzeć z nim umowę zwaną potocznie intercyzą. Umowę tę możecie zawrzeć przed wstąpieniem w związek małżeński (będzie ona jednak skuteczna dopiero od chwili zawarcia małżeństwa) lub w jego trakcie. Będzie ona regulować nie tylko sprawy własności w waszym małżeństwie, ale także kwestie odpowiedzialności za zaciągane w jego trakcie zobowiązania. Jej zawarcie pozwoli ci uchronić się przed ewentualnymi niefrasobliwymi i nieodpowiedzialnymi działaniami twojego małżonka, a tym samym zabezpieczyć interesy całej waszej rodziny.

Na mocy intercyzy małżonkowie mogą **rozszerzyć, ograniczyć** lub **wyłączyć** wspólność ustawową, czyli ustanowić ustrój rozdzielności majątkowej.

Istotą **wspólności rozszerzonej** jest objęcie wspólnością małżeńską przedmiotów lub praw majątkowych, które według przepisów kodeksy rodzinnego i opiekuńczego wchodzi do majątków osobistych małżonków. Podpisując umowę rozszerzającą wspólność małżeńską mogą np. włączyć do majątku wspólnego rzeczy nabyte przed ślubem, jak również inne przedmioty zaliczane do ich majątków osobistych, np. dobra kupione w zamian za pieniądze pochodzące z nagrody otrzymanej przez jego z małżonków za osobiste osiągnięcia. Umowa rozszerzająca wspólność majątkową nie może jednak obejmować:

- praw niezbywalnych, które mogą przysługiwać tylko jednej osobie (np. prawa dożywości);
- praw majątkowych wynikających ze wspólności łącznej podlegającej odrębnym przepisom, czyli dobra, do których małżonek ma prawo jako współnik spółki cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej;
- przedmiotów służących zaspokojeniu wyłącznie osobistych potrzeb jednego z małżonków (takich jak, np. ubranie, kosmetyki, przedmioty służące realizacji hobby);

- dóbr przypadających małżonkowi z tytułu dziedziczenia lub darowizny, chyba że spadkodawca lub darczyńca zastrzegł, że mają one stać się składnikiem majątku wspólnego;
- wierzytelności z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia, o ile nie chodzą one do wspólności, tak jak np. renta należna jednemu z małżonków z powodu całkowitej lub częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej albo z powodu zwiększenia się jego potrzeb lub zmniejszenia widoków powodzenia na przyszłość;
- niewymagalnych jeszcze wierzytelności o wynagrodzenie za pracę lub z tytułu innej działalności zarobkowej.

Istotą **wspólności ograniczonej** jest wyłączenie z majątku wspólnego małżonków określonych rodzajowo przedmiotów lub prawa majątkowych, które zgodnie z przepisami kodeksu rodzinnego i opiekuńczego stanowią jego składniki, np. pobranego wynagrodzenia za pracę. Dobra wyłączone stają się składnikami majątków osobistych małżonków. Umowne ograniczenie wspólności jest wygodną formą na przekazani np. kupionego wspólnie mieszkania jednemu z małżonków, w sytuacji, gdy drugie rozpoczyna ryzykowną działalność gospodarczą.

Rozdzielność majątkowa polega na całkowitym zniesieniu wspólności majątkowej. Małżonkowie nie mają majątku wspólnego. Każdy z nich ma majątek osobisty, którym samodzielnie zarządza i swobodnie rozporządza. Jeżeli wyłączenie wspólności majątkowej nastąpiło przed zawarciem małżeństwa, to w małżeństwie ogóle nie dochodzi do powstania majątku wspólnego. Wszystkie przedmioty majątkowe nabyte przez każde z małżonków zarówno przed zawarciem małżeństwa, jak i po jego zawarciu należą w całości do ich majątków osobistych. Jeśli małżonkowie znieśli umownie wspólność majątkową już trakcie małżeństwa, ich wspólny majątek przestaje istnieć; istnieją tylko majątki osobiste, do których wchodziły udziały, jakie każdy z nich miał w majątku wspólnym.

Od niedawna małżonkowie mogą zarzec umowę **rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków**. Odmiennosc tej umowy od zwykłej rozdzielności majątkowej polega na tym, że w momencie ustania małżeństwa (np. rozvodu) obliczany jest dorobek zgromadzony w czasie trwania małżeństwa przez każdego z małżonków, a następnie małżonek, którego dorobek jest mniejszy może żądać od małżonka zamożniejszego jego wyrównania.

Rozdzielność majątkowa ma swoje plus i minusy. Plusem jest to, iż zabezpiecza ona jednego z małżonków przed nieoczekiwanymi, niekorzystnymi skutkami prowadzenia przez drugiego działalności gospodarczej. Kłopoty w interesach męża nie obciążają wówczas żony i na odwrót. Gdy dojdzie do egzekucji komorniczej, nie można bowiem zająć majątku wspól-

małżonka. Warunkiem jest jednak, by zobowiązania powstały w okresie obowiązywania rozdzielnosci majątkowej. Dzięki intercyzie regulowana jest również kwestia wygranych pieniężnych, spadków, prezentów i darowizn, które zapisywane są na poczet majątku tego współmałżonka, którego dotyczą.

Minusem rozdzielnosci jest niemożność wspólnego rozliczania się małżonków przed urzędem skarbowym. Jeżeli w małżeństwie są bardzo duże różnice w dochodach męża i żony, opłaca się wspólne rozliczenie rocznego zeznania podatkowego. Nasze prawo preferuje więc wspólnotę majątkową również poprzez większą kwotę wolną od podatku i progresywne stawki podatkowe.

Jeśli ty i twój partner chcecie podpisać intercyza (albo dokonać jej ewentualnej zmiany), pamiętajcie, że musi być ona zawarta w formie aktu notarialnego. Stronami małżeńskiej umowy majątkowej mogą być tylko małżonkowie lub osoby zamierzające zawrzeć małżeństwo. Żadna ze stron tej umowy nie może być ubezwłasnowolniona i musi mieć pełną zdolność do czynności prawnych. U notariusza musicie stawić się oboje z dowodami osobistymi i odpisem skróconym aktu małżeństwa (o ile już je zawarliście). Samo wprowadzenie odrębności i wyszczególnienie podziału majątku odbywa się w jednym akcie notarialnym

Uwaga! Umowa majątkowa zawarta przez małżonków jest skuteczna względem osoby trzeciej (np. banku), jeśli osoba ta wiedziała o fakcie jej zawarcia oraz jej rodzaju, tj. czy jest to umowa rozszerzająca, ograniczająca lub wyłączająca wspólność ustawową. Nie jest wymagane, żeby osoba trzecia знаła treść umowy lub szczegółowy zakres rozszerzenia lub ograniczenia wspólności. Ciężar dowodu, że osoba trzecia wiedziała o zawarciu umowy majątkowej oraz jej rodzaju, spoczywa na małżonkach, którzy powołują się na zawarcie umowy. Przewidziane ograniczenie skuteczności małżeńskich umów majątkowych ma na celu ochronę wierzycieli, którym przysługuje prawo zaspokojenia ich wierzytelności z majątku wspólnego małżonków albo z majątku osobistego jednego z nich. Dodać należy, iż ograniczenie to chroni wszelkie wierzytelności, w tym z tytułu wyrządzenia szkody czynem niedozwolonym, a nie tylko wierzytelności, których źródłem są czynności prawne, a zwłaszcza umowy.

*

Pamiętaj, decyzja o tym, czy pozostać w ustroju wspólności majątkowej, czy ustanowić rozdzielnosc majątkową, zależy wyłącznie od waszego uznania. Mamy nadzieję, że bez względu na to, jakie z przedstawionych powyżej rozwiązań wybierzeć, wasze małżeństwo przez lata będzie szczęśliwe, zgodne i wolne od nieporozumień na tle majątkowym.

9. Wzory pism procesowych

9.1. Wniosek o zezwolenie na zawarcie małżeństwa

Warszawa, 18 luty 2001 r.

Sąd Rejonowy w Warszawie
III Wydział Rodzinny i Nieletnich

Wnioskodawczyni: Alicja Kowalik
zam. ul. Poznańska 19 m. 7
00-100 Warszawa

Uczestnicy: Tomasz Miński
zam. ul. Widokowa 12 m. 3
02-876 Warszawa

Wniosek o zezwolenie na zawarcie małżeństwa osobie, która nie ma wymaganego wieku

Wnoszę o:

zewolenie małoletniej wnioskodawczyni Alicji Kowalik, ur. w dniu 01 października 1984 r., córce uczestniczki Matyldy Kowalik, na zawarcie związku małżeńskiego z uczestnikiem postępowania Tomaszem Mińskim, ur. 24 września 1978 r.

Uzasadnienie

Mam skończone 16 lat. Urodziłam się w dniu 1 października 1984 roku. Jestem córką uczestniczki postępowania Matyldy Kowalik i zmarłego w dniu 20 grudnia 2000 r. Kazimierza Kowalika.

Dowód: skrócony odpis aktu urodzenia

Uczęszczam do II klasy Technikum Ogrodniczo-Agroturystycznego w Warszawie, przy ul. Końcowej 15. Uczestnika postępowania Tomasza Mińskiego poznałam podczas zeszłorocznych praktyk wakacyjnych w Ogrodzie Botanicznym w Łowiczu. Uczestnik ma 23 lata. Jest człowiekiem wykształconym oraz samodzielnym finansowo. W 2000 r. ukończył Szkołę

Wyższą Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Od lipca 2000 r. pracuje w Instytucie Badań nad Roślinami Okrytozalązkowymi SGGW w Warszawie. Jego miesięczne zarobki wynoszą 2000 zł brutto. Uczestnik jest ponadto właścicielem dwupokojowego mieszkania przy ul. Madagaskarskiej 4 m. 101, w Łodzi, które aktualnie wynajmu osobie trzeciej za kwotę 1000 zł miesięcznie.

Dowody:

- zaświadczenie z Technikum Ogrodniczo-Agroturystycznego
- dowód osobisty uczestnika Tomasza Mińskiego, który okaże Sądowi
- zaświadczenie o zarobkach uczestnika Tomasza Mińskiego
- kserokopia umowy najmu mieszkania Tomasza Mińskiego

Uczestnika Tomasza Mińskiego znam od półtora roku. Bardzo się kochamy i pragniemy spędzić ze sobą resztę życia. Związek małżeński pragnęlibyśmy zawrzeć jak najszybciej, albowiem już za sześć miesięcy urodzi się nasze pierwsze wspólne dziecko.. Na skutek współżycia seksualnego z uczestnikime Tomaszem Mińksim - jestem w trzecim miesiącu ciąży

Dowód: zaświadczenie lekarskie ZOZ z Warszawy, z dnia 23 stycznia 2001 r.

Jestem przekonana, że mimo mojego młodego wieku, jestem wystarczająco dojrzała fizycznie i psychicznie, aby wstąpić w związek małżeński. Choć jestem świadoma ogromu trudności jakie przede mną się pojawiają, mam nadzieję, że dzięki wsparciu i pomocy ze strony Tomasza Minksiego i mojej mamy Matyldy Kowalik, uda mi się sprostać obowiązkom żony i matki. Po zawarciu związku małżeńskiego – na co mama już wyraziła zgodę – razem z mężem wspólnie zamieszkamy w jej mieszkaniu. Obecnie mieszkanie matki jest zajmowane jedynie przez nią i przeze mnie. Mieszkanie to składa się z trzech pokoi i jest wystarczająco przestronne, aby zapewnić komfort mamie i naszej trójce. Mama udostępni nam dwa pokoje – w jednym urządzimy pokój dla dziecka, w drugim naszą sypialnię. Mam zadeklarowała ponadto chęć pomagania w opiekowaniu się naszym dzieckiem, co umożliwi mi ponowne podjęcie nauki już w lutym 2002 r.

Pragnę wyraźnie podkreślić, że moja mama Matylda Kowalik nie sprzeciwia się zawarciu przeze mnie związku małżeńskiego z Tomaszem Mińskim.

Alicja Kowalik

Załączniki:

- 1) skrócony odpis aktu urodzenia
- 2) zaświadczenie z Technikum Ogrodniczo-Agroturystycznego
- 3) zaświadczenie o zarobkach uczestnika Tomasza Mińskiego

- 4) kserokopia umowy najmu mieszkania Tomasza Mińskiego
- 5) zaświadczenie lekarskie ZOZ z Warszawy
- 6) odpisy wniosku i załączników

9.2. Pozew o unieważnienie małżeństwa

Poznań, 15 maja 2005 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu
V Wydział Cywilny

Powódka: Anna Wilk
zam. ul. Biała 6
02-876 Poznań

Pozwany: Marian Wilk
zam. ul. Biała 6
02-876 Poznań

Pozew o unieważnienie małżeństwa

W imieniu własnym wnoszę o:

- 1) unieważnienie małżeństwa zawartego w dniu 26 grudnia 2002 r. przed Kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego w Poznaniu nr akt 678/02 między Anną Wilk, z domu Mackiewicz, i Marianem Wilk – z ustaleniem, że żadne z małżonków nie zawarło małżeństwa w złej wierze;
- 2) obciążenie obu stron kosztami procesu
- 3) wezwanie na rozprawę w charakterze świadka matki pozwanego Józefy Wilk, zam. ul. Zimowa 23, Kocuby 01-657 woj. wielkopolskie

Uzasadnienie

Związek małżeński z pozwanym zawarłam 26 grudnia 2002 r. 17 lipca 1995 roku po 4-letniej znajomości z pozwanym. Ze związku tego nie mamy dzieci.

Dowód: odpis skrócony aktu małżeństwa

W okresie przedślubnej znajomości bywały sytuacje, że pozwany zachowywał się dziwnie. Niekiedy "robił wrażenie nieobecnego", reagował nieadekwatnie do sytuacji, popadał w długie okresy milczenia, w nieuzasadniony smutek i apatię. Czasami natomiast tryskał niespożyta energią, popadał niemalże w ekstatyczne uniesienia - twierdził, że może przenosić góry, że jest najszczęśliwyszczm człowiekm na świecie. To zachowanie zaniepokoiło mnie na tyle, że skłoniłam pozwanego do okazania mi zaświadczenia o swoim stanie zdrowia. Znany specjali-

sta-neurolog, u którego pozwany leczył się zanim się poznaliśmy, stwierdził, że przypadłość pozwanego nie jest chorobą psychiczną ani niedorozwojem umysłowym, a zawarcie małżeństwa i ustabilizowanie sytuacji rodzinnej całkowicie ją wyeliminuje.

Dowód: zaświadczenie lekarskie sprzed ślubu

Przez pierwszy rok małżeństwa nasze pożycie układało się dobrze - oboje z mężem pracowaliśmy, składaliśmy na własne mieszkanie, planowaliśmy powiększanie rodziny. W grudniu 2003 r. stan zdrowia pozwanego zaczął się nagle bardzo pogarszać. Bezpośrednią przyczyną były kłopoty w pracy, którą mąż wkrótce potem porzucił. Kiedy przestał pracować było jeszcze gorzej. Całymi tygodniami do nikogo się nie odzywał, przez wiele dni nie opuszczał łóżka, odmawiał jedzenia i picia. Kiedy zaczął pod poduszką przechowywać noże, przestraszyłam się nie na żarty i wspólnie z rodzicami męża, wezwałam pogotowie ratunkowe. Mąż nie pozwalał się zbadać, awanturował się, rzucał w lekarza i pielęgniarza czym popadło, również tymi nożami, które miał pod poduszką - to spowodowało przewiezienie go w kaftanie bezpieczeństwa do szpitala psychiatrycznego w Poznaniu. Mąż przebywał w szpitalu 4 tygodnie. Prowadzący go lekarz zdiagnozował chorobę afektywną dwubiegunową, która rozwijała się u niego od kilku lat. Zaoordynował silne leki psychotropowe.

Dowód:

- zaświadczenie z pogotowia ratunkowego
- karta leczenia ze szpitala psychiatrycznego w Poznaniu
- zeznania Józefy Wilk – matki pozwanego – na okoliczność zachowania pozwanego w okresie małżeństwa

Po wypisaniu ze szpitala mąż natychmiast odstawił leki. Jego zachowanie wobec mnie coraz częściej bywało agresywne. Nadal trzyma pod poduszką noże, którymi groził, że mnie zabije za to, że umieściłam go w szpitalu psychiatrycznym. To realne zagrożenie spowodowało, że pół roku temu wyprowadziłam się od męża.

Jestem przekonana, że w momencie zawierania ze mną związku małżeńskiego pozwany był osobą chorą psychicznie. Potwierdza, to diagnoza lekarza psychiatry zawarta karcie leczenia szpitalnego załączonej do niniejszego pozwu. Dlatego też wnoszę o unieważnienie naszego małżeństwa. Ponieważ żadne z nas nie miało świadomości tego, wnoszę jednak, aby zostało ustalone, że żadne z nas nie zawarło małżeństwa w złej wierze.

Pozwany nie jest ubezwłasnowolniony ani nie toczy się takie postępowanie.

Anna Wilk

Załączniki:

- 1) odpis skrócony aktu małżeństwa,
- 2) zaświadczenie lekarskie sprzed ślubu,
- 3) zaświadczenie z pogotowia ratunkowego,
- 4) karta leczenia ze szpitala psychiatrycznego w Poznaniu
- 5) odpisy pozwu i załączników

9.3. Wniosek o rozstrzygnięciu o istotnych sprawach rodziny

Gdańsk, 23 sierpnia 2005 r.

Sąd Rejonowy w Gdańsku
I Wydział Rodzinny i Nieletnich

Wnioskodawczyni: Julia Weiss
zam. ul. Morska 12 m. 36
01-456 Gdańsk

Uczestnik: Henryk Weiss
zam. ul. Morska 12 m. 36
01-456 Gdańsk

Wniosek o rozstrzygnięciu o istotnych sprawach rodziny

Wnoszę o

rozstrzygnięcie, że miejscem zamieszkania rodziny uczestników, tj, wnioskodawczyni Julii Weiss oraz uczestnika postępowania Henryka Weiss, ma pozostać miejscowość Gdańsk.

Uzasadnienie

W związku małżeńskim z uczestnikiem postępowania Henrykiem Weiss pozostaję od 8 lat. Małżeństwo zawarliśmy przez Kierownikiem Stanu Cywilnego w Gdańsku w dniu 13 marca 1998 r., nr aktu 1309/98. Z małżeństwa tego nie mamy dzieci.

Dowód: odpis skrócony aktu małżeństwa

Od 9 lat jestem zatrudniona na pełny etet w Szkole Podstawowej nr 302 w Gdańku-Morenie na stanowisku nauczyciela. Moje miesięczne zarobki wynoszą 1450 zł netto. Dodatkowo pracuję na umowę zlecenie w Gdańskim Stowarzyszeniu Edukacyjno-Wychowawczym „Szóstka”, gdzie prowadzę zajęcia z matematyki oraz indywidualne korepetycje dla uczniów, którzy mają problemy z nauką. Mój miesięczny dochód z pracy dodatkowej wynosi około 1000 zł netto.

Dowód:

- zaświadczenie o zarobkach ze Szkoły Podstawowej nr 302 w Gdańsku
- zaświadczeni o zarobkach z Gdańskiego Stowarzyszenia EW „Szóstka”

Mój mąż – uczestnik postępowania – jest z zawodu rybakim. Od 1985 r. do stycznia 2005 r. była zatrudniony w spółce FISH S.A zajmującej się połowem makreli. Z powodu restruktury-

zacji firmy – zakupu nowych łodzi rybackich oraz bardziej nowoczesnych sieci połowowych – został zwolniony z pracy. Od pięciu miesięcy mąż nigdzie nie pracuje - jest zarejestrowany w Urzędzie Pracy jako osoba bezrobotna.

Dowód:

- zaświadczenie od byłego pracodawcy – spółki FISH S.A.
- zaświadczenie z Urzędu Pracy

Utrata pracy bardzo negatywnie odbiła się na samopoczuciu mężu – stracił wiarę we własne siły i umiejętności; jest rozgoryczony i sfrustrowany, ma ogromny żal do byłych pracodawców. Od dwóch miesięcy mąż naciska, abyśmy wyprowadzili się do innego miasta, najlepiej do Poznania, gdzie mieszka jego przyjaciel z wojska. Jestem przeciwna pomysłowi męża, ponieważ uważam, że przeprowadzka nie pomoże on w rozwiązaniu naszych problemów, a wręcz przeciwni przyczyni się do ich pogłębienia. Będę musiała porzucić, aktualną pracę, która stanowi od kilku miesięcy jedyne źródło utrzymania całej rodziny i budować karierę zawodową od nowa – w nowym miejscu i środowisku. Mężowi na pewno będzie trudno znaleźć pracę w Poznaniu, jako że całe życie pracował w rybołówstwie i nie żadnych innych umiejętności zawodowych. Dlatego też wnoszę o rozstrzygnięcie, że miejscem zamieszkania naszej rodziny pozostanie miejscowość Gdańsk

Julia Weiss

Załączniki:

- 1) odpis skrócony aktu małżeństwa
- 2) zaświadczenie o zarobkach ze Szkoły Podstawowej nr 302 w Gdańsku
- 3) zaświadczeni o zarobkach z Gdańskiego Stowarzyszenia EW „Szóstka”
- 4) zaświadczenie od byłego pracodawcy – spółki FISH S.A.
- 5) zaświadczenie z Urzędu Pracy
- 6) odpis wniosku i załączników